

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΑ

Ἡ ὀνοματολογία τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων παρουσιάζει ἰδιαίτερη σημασία , διότι λόγω τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ καί τῆς πολυπλοκότητος των, πρέπει ἡ ὀνομασία μιᾶς ἐνώσεως ν' ἀντιστοιχεῖ ἀποκλειστικά σ' αὐτήν , ὥστε νά μήν γίνεται σύγχυση μέ ἄλλη ἔνωση. Γιά τόν ἴδιο λόγο , πρέπει μέ τήν ὀνομασία νά περιγράφεται συγχρόνως καί ὁ ἀκριβής συντακτικός τύπος τῆς ἐνώσεως .

Σήμερα , χρησιμοποιεῖται βασικά , ἡ ὀνοματολογία κατὰ IUPAC ἢ συστηματική ὀνοματολογία , ἃν καί σέ πολλές περιπτώσεις γιά λόγους ἀπλουστεύσεως γίνεται χρήση ἡμιἐμπειρικῶν ἢ ἐμπειρικῶν ὀνομασιῶν .

Ἔτσι , εἶναι δυνατό σέ μιᾶ ἔνωση ν' ἀντιστοιχοῦν περισσότερες τῆς μιᾶς σωστές ὀνομασίες (ἐμπειρική, ἡμιἐμπειρική, συστηματική, κ.λ.π.) οἱ ὁποῖες χρησιμοποιοῦνται ἀνάλογα μέ τήν περίπτωσιν . Ἐξ' ἄλλου ἡ ὀνοματολογία κατὰ IUPAC δέν καταργεῖ τελευτῶς τίς ἐμπειρικές ὀνομασίες , τίς ὁποῖες χρησιμοποιεῖ κυρίως σέ ὀρισμένες ἀπλές ἐνώσεις (π.χ. ἀκετόνη , προπάνιον, κ.λ.π.), καί σέ πολύπλοκα κυκλικά συστήματα (π.χ. ναφθαλίνιον, ἰνδόλιον, κ.λ.π.)

Ἐπίσης, πρέπει ν' ἀναφερθῇ, ὅτι σέ μερικές τάξεις ὀργανικῶν ἐνώσεων (π.χ. αἰθέρες ROR', ἐστέρες RCOOR' κ.λ.π.) ἡ ὀνοματολογία παρουσιάζει κάποια ἰδιομορφία καί δέν ἀκολουθεῖ τοῦς γενικούς κανόνες .

Οι κανόνες συστηματικής ονοματολογίας που χρησιμοποιούνται στην ελληνική βιβλιογραφία , παρατίθενται μέ συντομία στους πίνακες που ακολουθούν .Οι ίδιοι περίπου κανόνες ισχύουν καί για την γερμανική βιβλιογραφία ,ένω στην αγγλική καί γαλλική βιβλιογραφία έμφανίζονται μερικές μικροδιαφορές .

Έξ' άλλου οι έμπειρικές ονομασίες όρισμένων ενώσεων αναφέρονται σέ πίνακες στά αντίστοιχα κεφάλαια .

* * *

Έπειδή κατά την μελέτη της ονοματολογίας μπορεί νά δημιουργηθούν άπορίες , όφειλόμενες στην έλλειψη γνώσεων για μερικές κατηγορίες ενώσεων , προτείνεται ή επανάληψη του κεφαλαίου αυτού στό τέλος της μελέτης των διαφόρων ενώσεων .

* * *

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

1.1 Γενικός τρόπος ονομασίας ακύκλων ενώσεων.

1. Έντοπίζεται η κύρια ομάδα της ένωσης.

- Η σειρά προτεραιότητας των ομάδων αναγράφεται στον πίνακα 1.3
- Σε πολύπλοκα συστήματα δεν τηρείται αύστηρά η σειρά προτεραιότητας, προκειμένου να δοθεῖ στην ένωση μια απλούστερη ονομασία.

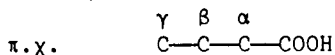
2. Επιλέγεται η μακρότερη αλυσίδα που περιλαμβάνει την κύρια ομάδα και που περιέχει τις περισσότερες χαρακτηριστικές ομάδες.

3. Αριθμούνται τα άτομα C της αλυσίδας, αρχίζοντας από την άκρη εκείνη ώστε :

α. Η κύρια ομάδα να παίρνει τον μικρότερο δυνατό αριθμό. (Οι ομάδες : $-\text{COOH}$, $-\text{CHO}$, $-\text{CONH}_2$, $-\text{COOR}$, κ.ά., παίρνουν πάντα τον αριθμό 1.)

β. Οι αριθμοί που δίνονται στους υποκαταστάτες να είναι όσο το δυνατό μικρότεροι.

Σε όρισμένες περιπτώσεις (π.χ. όξέα, αλδεΐδες) αντί αριθμών χρησιμοποιούνται γράμματα α, β, γ, ... που χαρακτηρίζουν τα γειτονικά προς την κύρια ομάδα άτομα C :

4. Γράφεται το χαρακτηριστικό αριθμητικό που εκφράζει τον αριθμό ατόμων C της αλυσίδας.

- Για αλυσίδες μέχρι 4 άτομα C χρησιμοποιούνται έμπειρικές εκφράσεις, ενώ στις μεγαλύτερες αλυσίδες γίνεται χρήση των ελληνικών αριθμητικών :

C_1 μεθ- (meth-)	C_5 πεντ- (pent-)	C_9 εννεα- (nona-)
C_2 αιθ- (eth-)	C_6 εξ- (hex-)	C_{10} δεκα- (deca-)
C_3 προπ- (prop-)	C_7 επτ- (hept-)	C_{11} ενδεκα- (undeca-)
C_4 βουτ- (but-)	C_8 οκτ- (oct-)	C_{13} δεκατρία- (trideca-)